

Duurzaam droogstandsmanagement in de kijker Duitsland produceert de meeste melk

Tekst en beeld: Jef Verhaeren

Duitsland is niet alleen EU-marktleider in varkens maar ook in zuivel. De helft van de verwerkte zuivelproducten wordt geëxporteerd en 84 procent daarvan gaat naar andere EU-landen. De belangrijkste zuivelgebieden zijn het noordoosten van Duitsland en het zuidwesten (Beieren).

Belangrijk, naast deze cijfers, is de manier waarop deze prestaties worden neergezet. Op dat punt spelen heel wat criteria mee zoals voedselveiligheid, dierenwelzijn, dierengezondheid, duurzaamheid, AB-reductie, enz. Droogstandsmanagement is daarin een cruciaal element. *Melkveebedrijf* nam een kijkje in de buurt van Kleve in het noordoostelijk zuivelgebied, waar we ook een aantal wetenschappelijke presentaties voorgeschoteld kregen.

Duitse zuivelsector

Duitsland is dus de grootste zuivelproducent van de EU, al is die sector voor 130 procent zelfvoorzienend. In 2017 waren er 4,2 miljoen koeien, wat minder is dan de voorgaande jaren. Die koeien produceerden 31,939 miljard kg melk, wat lichtjes meer is dan de vorige jaren. Het gemiddelde eiwitgehalte bedroeg 3,34 procent, het gemiddeld vetgehalte 4,09 procent. De melkprijs bedroeg 36,19 eurocent/kg. In 2016 was dat slechts 26,73 eurocent/kg en in 2015 29,29 eurocent/kg. De melkprijs kwam dus in de buurt van het wonderjaar 2014 (met 37,55 eurocent/kg). Biomelk is goed voor 29,8 procent van de melkproductie. De Duitse melkveebedrijven genoten in 2016-17 een ondernemersresultaat van 36.500 euro per gezinsarbeidskracht of 40 procent meer dan in 2015-16 minder dan de 44.000 euro tussen 2010-11 en 2013-14.

De belangrijkste zuivelstaat is Beieren. Daarnaast wint het noordwesten van Duitsland aan belang, waar de zuivelsector best vergelijkbaar is met de onze. 81 procent van de koeien behoren tot de belangrijke rassen zwart-wit en rood-wit Holstein (68%), Duits Fleckvie (26%) en Duits Bruinvee (5%). De overige 19 procent zijn lokale rassen. In het noordwesten vindt men vooral Holstein. Duitsland heeft immers de grootste Holstein-stamboek ter wereld met 2,2 miljoen koeien. In het zuiden (Beieren) zijn Simmental en het Bruin Zwitsers ras dominant.

De belangrijkste melkverwerkers zijn de coöperatie DMK (Deutsches Milchkontor), de Beierse privégroep Theo Müller, de Deense coöperatie Arla Foods, het Nederlandse Friesland-Campina en Hochwald Foods. In 2017 werd 4,741 miljoen ton drinkmelk geproduceerd, 578.000 ton room, 497.000 ton boter, 1,89 miljoen ton yoghurts en dergelijke, 2,285 miljoen

Duitsland is – met 4,2 miljoen koeien en een productie van 32 miljard liter melk – de grootste zuivelproducent van de EU.

ton kaas en 692.000 ton melkpoeder. Vooral de kaasproductie stijgt evenals de kaasconsumptie die rum 24 kg per capita bedraagt.

Duitsland heeft dus een positieve handelsbalans voor zuivel. De belangrijkste exportproducten zijn behoudens 1,434 miljoen ton bulkmelk, kaas (1,2 miljoen ton), verpakte melk (720.000 ton) en yoghurt en botermelk (668.000 ton). De belangrijkste importproducten zijn behoudens 2,688 miljoen ton bulkmelk, kaas (816.000 ton) en wei (764.000 ton). Duitsland – en vooral Beieren – biedt een grote variatie aan kazen.

Droogstandsmanagement

Droogstandsmanagement was in feite het thema van onze trip naar Kleve. Het probleem van mastitis en de behandeling bij droogstand is bekend. Traditioneel wordt die behandeld met antibiotica maar dat staat onder druk wegens resistentie van bacteriën. In sommige gevallen is selectieve behandeling wellicht een optie maar wanneer? In sommige gevallen (*S. Aureus*, *Sc canis*, *Sc Agalactiae*) zijn antibiotica noodzakelijk om een verder ver-

In Beieren vindt men nogal wat Zwitsers Bruin.

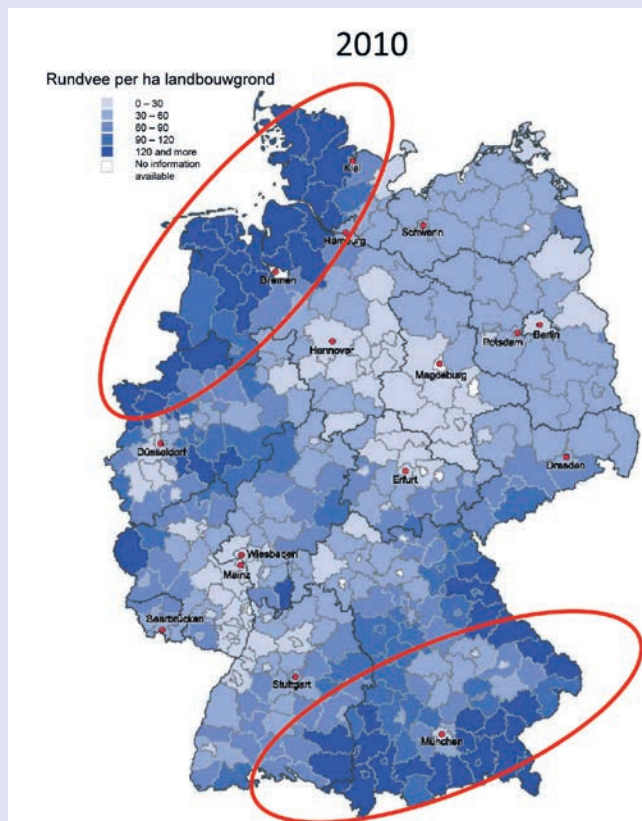
De belangrijkste melkverwerker is de coöperatie DMK (Deutsches Milchkontor).

Duitse landbouw

Duitsland is 349.223 km² groot, 170.000 km² of 170 miljoen ha is landbouwareaal. Daarvan wordt ongeveer 70 procent gebruikt voor akkerbouw en 29 procent permanent grasland. Iets meer dan 1 procent is goed voor permanente teelten. Al is de Duitse akkerbouw en vooral de graanteelt niet onbelangrijk, Duitsland is – met 4,2 miljoen koeien en een productie van 32 miljard liter melk – is de grootste zuivelproducent van de EU. Met een kleine 29 miljoen varkens is Duitsland ook de grootste varkensproducent van de EU. Op jaarbasis worden er in Duitsland 59 miljoen varkens geslacht en er wordt 5,5 miljoen ton varkensvlees geproduceerd.

De productiewaarde van de Duitse landbouw bedroeg in 2017 57,1 miljard euro of 8 procent meer dan in 2016. Vooral de stijging van de productiewaarde in de melkveehouderij, na de crisisjaren 2015-2016, was hiervoor verantwoordelijk. Duitsland realiseert met 10 procent de vierde hoogste landbouwproductiewaarde in de EU, na Frankrijk (18%), Italië (14%) en Spanje (12%). De zelfvoorzieningsgraad voor voeding is in Duitsland gaandeweg gestegen tot bijna 100 procent. Die voor zuivel steeg tot 130 procent. Na de Franse is de Duitse dierlijke productie de tweede grootste EU, wat de plantaardige productie betreft moet het Frankrijk, Italië en Spanje laten voorgaan.

Wereldwijd is de Duitsland de tweede grootste landbouwimporteur en de derde grootste exporteur, na de VS en Nederland. De landbouw is dus wel erg belangrijk voor de Duitse economie. De integratie van de Oost-Duitse landbouw na 1989 heeft tijd en geld gekost. Vandaag zijn er in het oosten van het land grote performante bedrijven, vaak geleid door buitenlandse managers. De landbouwproductie is zeer streekgebonden. Op het vlakke noorden en noordoosten van Duitsland worden er veel granen en suikerbieten geteeld. Elders, waar vooral bergen en heuvels het landschap bepalen, worden groenten, melk, varkens en rundvlees geproduceerd. De belangrijkste tuinbouw-

Federal Statistical Office, 2011

De belangrijkste zuivelstaat is Beieren. Daarnaast wint het noordwesten van Duitsland aan belang.

bedrijven bevinden zich dicht bij de steden. In de valleien van de Rein en de Main is er ook heel wat wijnbouw.

Vooraf de kaasproductie stijgt in Duitsland evenals de kaasconsumptie die ruim 24 kg per capita bedraagt.

spreiding van de pathogenen in de veestapel te vermijden. In Duitsland zijn de pathogenen nog gevoelig voor de gebruikte antibiotica en is de zaak dus onder controle. Toch moet ook in Duitsland het antibioticagebruik bij droogstandsmanagement omlaag. Een belangrijke optie voor het laboratorium van het 'Landeskontrollverband Nord-Rhein Westfalen' in Krefeld is precieze diagnose van de pathogenen en in te spelen op de specificiteit, zodat men individuele koeien selectief kan behandelen. De Duitse sector spiegelt zich in deze hoofdzakelijk aan de Nederlandse aanpak ter zake. Onder meer Peter Zieger (Diamond V) ging daarop in. Volgens Zieger kan een gericht antibioticagebruik op basis van de goede diagnose de behoefte aan antibiotica met 60 procent verminderen. Hij stelde de nieuwe test mastDecide van de denkgroep Quldee uit het Duitse Homburg voor. Pleun Penteman van MSD (Boxmeer) lichtte onder meer het Nederlandse antibioticabeleid toe en wees op het belang van preventie. Ter herinnering: het

Markus Hübers op zijn melkveebedrijf Lima Holsteins.

systeem, waarbij samenwerking met de dierenarts centraal staat, hanteert een bedrijfsgezondheidsplan en een bedrijfsbehandelingsplan. "Een goed droogstandsmanagement speelt ook in op preventie, onder meer via de voeding, vaccinatie, het apart houden van zieke koeien, enz.", besloot Pleun Penteman.

Tussen de koeien

Naast het Nederlandse melkveebedrijf 'Barendonk Holsteins', het befaamd fokbedrijf van de familie Hermanussen in Beers, net over de grens dus, dat als voorbeeld voor goed droogstandsmanagement moest dienen, bezochten we ook het bedrijf Lima Holsteins EG van Markus Hübers in het Duitse Rees. Het beschikt over 325 koeien, waarvan 48 in droogstand. De gemiddelde productie van de 277 producerende koeien bedraagt 10.628 kg.

